

प्रदेश सरकार
सामाजिक विकास मन्त्रालय
प्रदेश नं. २
जनकपुरधाम नेपाल

प्रदेश स्वास्थ्य तथा पोषण समूहको ToR

पिक

[Handwritten signature]

पृष्ठभूमि

PHNC निम्नलिखित कार्यहरूको लागि सामाजिक विकास मन्त्रालय, स्वास्थ्य महासाखा, स्वास्थ्य निदेशालय र विकास साभेदार संस्था हरूको लागि उपयोगी हुनेछ :

- नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र रणनीति, दिगो विकास लक्षहरू, स्वास्थ्य विकास लक्षहरू को लक्ष्य हासिल गर्नका लागि संघीय मन्त्रालयहरू, स्थानीय सरकारहरू र अन्य सरोकारवालाहरू संग समन्वय मा विश्वव्यापी, राष्ट्रिय र प्रादेशिक स्वास्थ्य नीति र रणनीतिहरू (स्थानीय प्राथमिकता सहित) लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न प्रादेशिक स्तरमा रणनीतिक समर्थन ।
- स्वास्थ्य स्रोत र संसाधनको दक्ष र प्रभावकारी उपयोग को लागि सहजीकरण र स्रोतहरू को दोहोरीकरण को ब्रेवस्थापन ।
- आपसी जवाफदेहिता र स्वास्थ्य क्षेत्र प्रशासन र भण्डारीत्वको प्रवर्धन ।
- संयुक्त अनुगमनको प्रवर्धन र सबै सरोकारवालाहरू लाई आफ्नो शिक्षा, नवीनता, सफलता र असफलता साझा र साटासाट गर्न साझा प्लेटफर्म सिर्जना गर्न ।
- स्वास्थ्य प्राथमिकता क्षेत्रहरूको साझा समझको विकास गर्ने, ती प्राथमिकताहरू कार्यान्वयन गर्ने योजना बनाउन सहजीकरण गर्न ।

प्रदेश स्वास्थ्य तथा पोषण समूहको उद्देश्य (PHNC)

PHNC को उद्देश्य भनेको जोखिम र आपतकालीन अवस्थामा प्रभावित जनसंख्या विशेष गरी ५ वर्ष भन्दा मुनिका बच्चाहरू, गर्भवती र स्तनपान गराउने महिलाहरू लाई प्रभावकारी तारिकले स्वास्थ्य र पोषण सेवाहरूको प्रभावकारिता सुनिश्चित लागि रणनीतिक योजना, साभेदारी, समन्वय, स्थिति विश्लेषण, आपतकालीन तयारी, प्रतिक्रिया र रिक्भरीको लागि प्रणाली(व्यापी तत्परता र प्राविधिक क्षमताको सुदृढीकरण र सुनिश्चित गर्नु हो ।

PHNC को कामको क्षेत्र

PHNC का लागि कामको दायरा निम्न शीर्षक अन्तर्गत वर्णन गर्न सकिन्छ :

१ . प्रमुख क्लस्टर पार्टनर र सदस्यहरूको पहिचान

- मानवीय कार्यहरूको लागि प्रादेशिक र स्थानीय स्तरमा प्रमुख मानवीय संगठनहरू पहिचान गर्नु ।
- क्लस्टर पार्टनर र सदस्यहरू र अन्य सम्भावित अभिनेता सरकार, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय संगठनहरू साथै प्रादेशिक संस्था र निजी क्षेत्रहरूको क्षमता(आपन गर्नु ।
- नियमित रूपमा फोकल र बैकल्पिक फोकल प्वाइन्टहरूको साथ प्रमुख क्लस्टर पार्टनर र सदस्यहरूको सूची अपडेट गर्नु ।

२ . समन्वय

- प्रभावकारी संसाधन प्रवन्धन र उपयोग र दोहोरीकरण हटाउन को लागी PHNC पार्टनरहरू र सदस्यहरू सम्म 4W (को, के, कहाँ, कहिले) पहुँच प्रदान गर्नु ।
- जानकारी र प्रतिक्रिया अन्तरहरू पहिचान गरि सम्बोधन गर्नु ।
- सरकारको निर्देशन र निर्देशिका अनुसार PHNC को उपराष्ट्रिय तहमा विकेन्द्रीकरण सुनिश्चित गर्नु ।

- स्वास्थ्य र पोषण सम्बन्धी मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्न एकीकृत दृष्टिकोणको रूपमा स्वास्थ्य, पोषण, WASH, खाद्य सुरक्षा र शिक्षा समूहहरू आदि बीचको लिंकहरू बढाउनु ।
- बैठकहरूबाट बाहिर आउने कार्यहरूको नियमित र सक्रिय अनुगमन प्रदान गर्नु विशेष गरी खाद्य सुरक्षा, WASH र शिक्षा समूहहरू समावेश गर्ने कस क्लस्टर मुद्दाहरूको बारेमा ।
- समन्वय गरिएको प्रमुख स्वास्थ्य र पोषण नीति, रणनीति र योजनाहरूको विकास मानवीय दृष्टिकोण एकीकृत गरी सुनिश्चित गर्नु ।

३ . सूचना प्रवाह

- समय समयमा साझेदार सदस्यहरू र अन्य सरोकारवालाहरूलाई स्वास्थ्य र पोषण स्थिति र प्रतिक्रिया, रिपोर्टहरूको बारेमा जानकारी र रिपोर्टहरू पठाउनु ।
- स्वास्थ्य र पोषणमा नयाँ विकासको बारेमा अपडेटहरू साटासाट गर्नु : प्राविधिक छलफल जसले कार्यान्वयन एजेन्सीहरूलाई ज्ञान प्रसारको लागि सहयोग पुर्याउँछ ।
- जिल्ला र स्थानीय स्तरको क्लस्टरहरूको साथ नियमित रूपमा स्वास्थ्य र पोषण प्रतिक्रिया जानकारी गराउनु ।

४ . मूल्यांकन

- मानक दिशानिर्देशहरूको प्रयोग गरेर बहुक्षेत्रीय मूल्यांकनको कार्यान्वयनको प्रचार गर्नु ।
- सबै स्वास्थ्य र पोषण मूल्यांकनको परिणामहरू बृहत्तर प्रवाह र आदानप्रदान अगाडी रिपोर्टहरूको संयुक्त समीक्षालाई प्रोत्साहित गर्नु ।
- विस्तृत अनुसन्धान र विश्लेषणको आवश्यक पर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गर्नु ।

५ . क्षमता निर्माण

- स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न cluster partners को क्षमता अन्तर पहिचान गरी कार्यक्रम को गुणस्तर बृद्धि गर्ने प्रमुख स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम विषयगत क्षेत्रमा cluster capacity निर्माण गर्न समूह रूपमा काम गर्ने ।
- प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहमा विभिन्न प्राविधिक क्षेत्रमा तालिम प्राप्त मानव संसाधनको नामावली तयार गर्ने ।

६ . स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम विश्वास, कार्यान्वयन र समीक्षा

- स्वास्थ्य र पोषणमा प्रभाव पार्ने आकस्मिक तथा गैरआकस्मिक समस्यासमाधान गर्ने नियमित आधार, व्यापक (न्यूनतम) स्वास्थ्य र पोषण प्रतिक्रिया प्याकेजको विकास र समीक्षा गर्ने ।
- क्लस्टर वार्षिक कार्ययोजनाका साथै आवश्यक अनुसार अन्य दीर्घकालीन योजना हरु विकास गर्ने ।
- विभिन्न कार्यक्रम र योजनाहरू हस्तक्षेपहरूका बारे नियमित अपडेटहरू गर्नु, र तिनीहरूको उपयुक्तताबारे छलफल गर्नु र नियमित अपडेटहरू मार्फत कार्यक्रमहरूको पूरकहरू र एकीकरणहरू पत्ता लगाउनु ।
- इम्युनाइजेशन, सुरक्षित मातृत्व, IYCF, माइक्रोन्युट्रिएन्ट, पूरक आहार, उपचारात्मक आहार, सरसफाई आदि जस्ता प्रमुख विषयगत क्षेत्रहरूमा स्वास्थ्य तथा पोषण प्रतिक्रिया हितधारकहरूलाई प्राविधिक सहयोगको उपलब्धता, प्रावधान र उपयुक्त IEC/BCC सामग्रीको सुविधा प्रदान गर्ने।

विष्णु

संतो

- अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डअनुरूप प्रोटोकल र कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि दिशानिर्देशको विकासलाई सहज बनाउने। जस्तै खोप, रोग नियन्त्रण, गम्भीर तथा मध्यम तीव्र कुपोषणका लागि व्यवस्थापन निर्देशिका, माइक्रोन्युट्रियन्ट कमी व्यवस्थापन निर्देशिका आदि ।
- कार्यक्रम आयोजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र मुल्याङ्कनमा पाठ सिकाई र सबैभन्दा अग्रगण्यलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- अनुरोध अनुसार नयाँ परियोजना प्रस्तावहरूको प्राविधिक समिक्षा प्रदान गर्ने ।
- उपलब्ध गराइएको स्वास्थ्य तथा पोषण सेवाको प्रगति र सीमा अनुगमनका लागि कार्यविधि निर्माण गर्ने र उपकरणहरूको विकास गर्ने, तथा GESI र HIV/AIDS जस्ता क्रस कटिड विषय लगायतका सहमति भएका न्यूनतम मापदण्डलाई ध्यानमा राखी क्लस्टर सदस्यहरूको सामूहिक कार्यको क्रियाकलाप तथा नतिजासम्बन्धी अद्यावधिक तयार गर्ने ।
- सहकार्य अभिवृद्धि गर्न नीति मुद्दाहरूको लागि अन्य समूहहरूको साथ सम्पर्क राख्नु ।
- आवश्यकताअनुसार स्वास्थ्य तथा पोषण आपतकालीन योजना विभिन्न तहमा विभिन्न परिदृश्यमा विकास गर्ने ।

७ . बकालत गर्नु

- स्रोत उत्पादन/बाँडफाँड सम्बन्धमा विभिन्न तहमा बकालतका लागि विषय पहिचान गर्ने ।
- क्लस्टर सहभागीहरूलाई विभिन्न च्यानलमार्फत क्रियाकलापका लागि स्रोत जुटाउन प्रोत्साहित गर्ने ।
- खाद्य-असुरक्षित तथा पोषणका दृष्टिले कमजोर क्षेत्रमा स्वास्थ्य र पोषण सेवा उपलब्ध गराउने नवीन रणनीतिको पहिचान र पैरवी गर्ने ।
- पाँच वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती र सुत्केरी महिलाजस्ता असुरक्षित समूहको स्वास्थ्य र पोषणसम्बन्धी समस्याको मूल कारणलाई समाधान गर्न उपयुक्त अन्तरक्षेत्रीय रणनीतिको बकालत गर्ने ।
- अन्य क्षेत्रगत कार्यक्रममा स्वास्थ्य र पोषणमा ध्यान दिन प्रोत्साहित गर्ने (मुख्यतः WASH, Food Security, Education clusters)
- दीर्घकालीन स्वास्थ्य क्षेत्रको नीति, रणनीति र योजनामा समावेश हुने प्रमुख स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी विषयको बकालत गर्ने ।

प्रादेशिक स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टरको संरचना (PHNC)

सामाजिक विकास मन्त्रालय आन्तर्गतको स्वास्थ्य निर्देशक प्रादेशिक स्वास्थ्य तथा पोषण समूहको लीड एजेन्सी हुनेछ भने स्वास्थ्य क्लस्टर को कोलीड एजेन्सी WHO हुनेछ र पोषण क्लस्टर कोलीड एजेन्सी UNICEF हुनेछ र प्रादेशिक स्वास्थ्य निदेशालयका निर्देशकले यस समूहको नेतृत्व लिनेछन । स्वास्थ्य र पोषण क्लस्टर सदस्यता स्वास्थ्य र पोषण सरोकारवालाहरूको परिचालन प्रासंगिकतामा आधारित छ र पोषणमा मुख्य मानवीय साभेदारहरू समावेश गर्दछ तर सीमित छैन, विशेष गरी आपतकालमा स्वास्थ्य र पोषण प्रतिक्रियामा विशेषज्ञता र क्षमता भएका मानिसहरूलाई र संस्थाहरूलाई समावेश गरिन्छ । PHNC को सदस्यता प्रदेशमा स्वास्थ्य र पोषण क्षेत्रमा काम गर्ने सबै एजेन्सीहरूको लागि खुला हुनेछ । संयुक्त संयुक्त राष्ट्र एजेन्सीहरू, INGOs, रेडक्रस, र अनुसन्धान र शैक्षिक संस्था र संगठनहरूलाई क्लस्टर सदस्यको रूपमा दर्ता गर्न अनुरोध गरिनेछ । प्रत्येक सदस्य संगठन प्रतिनिधित्व मा एकरूपता र संचार को सुविधा को लागि एक फोकल व्यक्ति र दुई वैकल्पिक फोकल व्यक्ति मनोनयन गर्न अनुरोध गरिनेछ । क्लस्टर सदस्य र पार्टनरहरूको लागि परिभाषित ToR हुनेछ, जुन प्रत्येक सदस्य र साभेदारहरूसँग साभेदारी गरिनेछ । क्लस्टर सदस्यहरू र साभेदारहरूले नियमित क्लस्टर बैठकहरू र सान्दर्भिक उप

gca

font

समूहहरू र प्राविधिक कार्य समूहहरू मितिगहरू नियमित रूपमा उपस्थित हुने र क्लस्टर गतिविधिहरूमा सक्रिय रूपमा योगदान गर्ने अपेक्षा गरिन्छ । क्लस्टर सदस्यता छोड्न चाहने कुनै पनि संगठनले लिखित पत्र माफत PHNC को अध्यक्षलाई सूचित गर्नुपर्नेछ । त्यसै गरी, तीन पीएचएनसी बैठक वा अन्य समूह सभाहरू नियमित रूपमा उपस्थित हुन नसक्ने कुनै पनि संगठनले PHNC लाई मान्य कारणहरू पेश गर्नुपर्नेछ । यो उपाय अझ बढी जवाफदेहीको लागि राखिएको छ । PHNC को सदस्यता अर्ध वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गरिने छ ।

प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशकको अध्यक्षतामा प्रदेश स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टर (PHNC) हुने छ :

सि.नं.	पद	संस्था
१	क्लस्टर लीड	निर्देशक, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय
२	क्लस्टर कोलीड	स्वास्थ्य : विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) पोषण : युनिसेफ
३	सदस्य	मेडिकल सुपरिटेन्डेन्ट, प्रादेशिक अस्पताल जनकपुर
४	सदस्य	प्रतिनिधि, युएनएफपिए
५	सदस्य	प्रतिनिधि, विश्व खाद्यकार्यक्रम (WFP)
६	सदस्य	प्रतिनिधि, अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन संगठन (आई ओ एम)
७	सदस्य	प्रतिनिधि, WHH
८	सदस्य	प्रतिनिधि, सेभ द चिल्ड्रेन
९	सदस्य	प्रतिनिधि, पि एस आई नेपाल
१०	सदस्य	प्रतिनिधि, CROWN Agent
११	सदस्य	प्रतिनिधि, NHSSP
१२	सदस्य	प्रतिनिधि, NFCC
१३	सदस्य	प्रतिनिधि, ADRA Nepal
१४	सदस्य	प्रतिनिधि, नेपाल परिवार नियोजन संघ
१५	सदस्य	प्रतिनिधि, GHSC-PSM/USAID
१६	सदस्य	प्रतिनिधि, AASMAN Nepal

१९

१९

१७	सदस्य	प्रतिनिधि, मेडिकल कलेज
१८	सदस्य	प्रतिनिधि, नर्सिङ तथा पारामेडिकल कलेज
१९	सदस्य	प्रतिनिधि, स्वास्थ्य कार्यालय

प्रदेश २ मा स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत सबै संगठन : सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी, दाता र बाह्य विकास साझेदारहरु सैद्धान्तिक रूपमा PHNC सदस्य हुन सक्छ तर सम्बन्धित संगठनद्वारा संगठनात्मक विवरण पेश नगरी यस समितिको औपचारिक सदस्यको हैसियत प्राप्त हुने छैन । संगठन सदस्यहरु संगठनात्मक तथा कार्यक्रम दस्तावेज पेश गर्नका लागि स्वास्थ्य निर्देशनालयमा सम्पर्क गर्नु पर्ने छ ।

१ . PHNC को भूमिका र जिम्मेवारी

समितिको प्रमुख भूमिका भनेको प्रदेश दुईको स्वास्थ्य आकांक्षा पूरा गर्नका लागि कार्यदलबीच समन्वय स्थापित गर्ने र उनीहरुलाई रणनीतिक रूपमा सुविधा प्रदान गर्ने हो । समितिको विशिष्ट भूमिका र जिम्मेवारी निम्न बमोजिम हुनेछ :

- नियन्त्रण र नियमन सहित स्वास्थ्य क्षेत्रका सम्पूर्ण अभिनेताहरुको कार्यक्रमरगतिविधि र स्रोतको समन्वयमा प्रमुख स्टीरिड निकायको रूपमा काम गर्ने ।
- संघीय स्वास्थ्य मन्त्रालय र प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालयले अघि सारेको नतिजा प्राप्त गर्न कार्यक्रम र स्रोतको रणनीतिक मिलाउन गर्ने ।
- प्रादेशिक स्वास्थ्य क्षेत्रको नीति/रणनीति र आवधिक योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि संयुक्त रूपमा काम गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रका विभिन्न अभिनेताहरुद्वारा समर्थित/केन्द्रित कार्य क्षेत्र (जस्तै: जिल्ला, नगरपालिकाहरु) र आवधिक आधारमा प्रदेश स्वास्थ्य प्रोफाइल र स्रोत नक्सा अद्यावधिक गर्नु ।
- सार्वजनिक क्षेत्रको स्वास्थ्य कार्यक्रमको कार्यान्वयन प्रक्रियालाई सहजीकरण गर्ने र कार्यक्रम को व्यापक पहुच पुर्याउने ।
- कार्यक्रम तथा परियोजनाहरुको संयुक्त योजना, अनुगमन, सुपरिवेक्षण र समीक्षा लाई सुदृढ गर्ने । (जस्तै: स्थानीय तथा प्रदेश स्तरीय संयुक्त वार्षिक स्वास्थ्य कार्यसम्पादन समीक्षा बैठकमा भाग लिने र सहजीकरण गर्ने)
- स्रोतको दोहोरोपना न्यूनीकरण गर्ने, उपलब्ध स्रोतको सामञ्जस्य गर्ने ।
- आवश्यकता अनुसार प्रदेश दुर्ग प्रतिक्रिया समिति (आरआरटि) लागि स्रोत हरु उपलब्ध गराउने र सहयोग गर्ने ।
- आकस्मिक स्वास्थ्य अवस्थामा उचित सञ्चार को स्थापना गर्ने ।
- नयाँ दृष्टिकोण/साधन वा प्रविधि र/वा प्राविधिक अद्यावधिक शुरु गरी अध्ययन तथा परिचालन अनुसन्धानको प्रवर्द्धन गरी स्वास्थ्य क्षेत्रमा सिक्काइ र नवप्रवर्तनका लागि पहल गर्ने ।
- प्राविधिक विषयवस्तुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विभिन्न उप-समूह/कार्य समूहको गठन गरि थप समर्थन गर्ने । (जस्तै: गुणस्तर सुधार समूह, MNCH/RH समूह, प्रशासन र जवाफदेही समूह)

1. PHNC को कार्यसम्पादन प्रतिवेदन

गिम्

Signature

- प्रदेश सरकार र विकास साभेदारहरु बीच अन्तरक्रिया र सञ्चारको लागि सहजीकरण गर्ने (मुख्य गरी प्रदेश स्तरमा तर आवश्यकता अनुसार संघीय र स्थानीय तहसँग पनि)
- स्वास्थ्य प्रणाली सुदृढीकरण को लागि क्षमताको उपयोग गर्ने सरकारी, ईडपी र निजी क्षेत्रबीच प्रभावकारी सहकार्य को लागि क्रियाशील भूमिका निर्वाह गर्ने।
- माग र PHNC संयुक्त रूपमा सहमति गरे बमोजिम आवश्यकता अनुसार अन्य कुनै पनि कार्य गर्ने

२. PHNC को अनुमोदन

प्रदेश २ को सामाजिक विकास मन्त्रालय (MoSD) ले PHNC को औपचारिक तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुमोदन गर्नेछ।

३. कार्यान्वयन प्रक्रिया र सचिवालय

- पीएचएनसी समिति को बैठक प्रत्येक २ हप्तामा एक पटक हुनेछ। समितिले आवश्यक परेमा तत्कालै बैठक गर्न सक्छ।
- बैठक कार्यसूचीहरु समिति को को-लिडले बैठक अगावै सबैलाई जानकारी गर्ने।
- संरचना को आवधिक समीक्षा र सदस्यतामा परिवर्तन वार्षिक आधारमा अद्यावधिक गरिनेछ।
- सदस्य संगठनले पालो को आधारमा बैठक आयोजना गर्ने
- बैठक को माईनुट सबै सदस्यहरुलाई जानकारी गरिनेछ।
- आगामी बैठकमा पछिल्लो बैठकमा गरेको निर्णयकार्यान्वयन प्रगतिको समीक्षा गर्ने
- तोकिएको कार्य छिटो सम्पन्न गर्न आवश्यकता अनुसार कार्यसमिति गठन गर्न सकिनेछ।
- सचिवालयका कार्यहरु प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय कार्यालय, सापही धनुषाले गर्नेछ।

क्लस्टर नेतृत्व एजेसी को ToR

सामाजिक विकास मन्त्रालय र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयप्रति क्लस्टर नेतृत्व एजेसी जवाफदेही हुनेछ। निम्न कुराहरु सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले क्षेत्रगत स्तरमा प्रक्रियालाई सहज बनाउनका लागि सबै क्लस्टरहरुका लागि समन्वय गर्ने निकाय क्लस्टर नेतृत्व एजेसी हुनेछ।

१. प्रमुख मानवीय साभेदार संस्थाहरु लाई समावेश गर्ने

- स्वास्थ्य र पोषणका लागि प्रमुख मानवीय साभेदारसंस्थाहरु लाई समावेश गर्ने र ति संस्थाहरु को प्राथमिकताको कार्यक्रमको सम्मान गर्ने।

२. उपयुक्त मानवीय समन्वय कार्यविधिको स्थापना गर्ने

- प्रादेशिक र आवश्यक परेमा जिल्ला तथा स्थानीय तहमा कार्य दलहरु सहित उपयुक्त क्षेत्रगत समन्वय प्रणालीको स्थापना गरी सबै मानवीय साभेदार (राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था र अन्य संघसंस्थासहित) सँग उपयुक्त समन्वय सुनिश्चित गर्ने।
- बभिन्न मानवीय सरोकारवालाको कार्यहरुको पूरकता सुनिश्चित गर्नु।
- आपतकालीन प्रतिक्रिया कार्यहरु लाई प्रवर्द्धन गर्दै प्रारम्भिक रिकभरी योजनाको आवश्यकताका साथै रोकथाम र जोखिम न्यूनीकरण विषयलाई विचार गर्दै योजना बनाउने।
- अन्य क्लस्टर सँग प्रभावकारी समन्वय गर्ने।
- सरोकारवालाहरुको क्षमता विकास र साभेदार संस्थाहरुको सहभागिता प्रतिबिम्बित गर्न समय समयमा क्लस्टर समन्वय प्रणालीहरु अनुकूलन गरिएको सुनिश्चित गर्नु।

199

199

- प्राथमिकता, स्रोत जुटाउने र वकालत गर्ने सम्बन्धमा समय क्लस्टर संयोजक र अन्य हितधारकहरूसँग छलफलमा क्लस्टरको हितको प्रतिनिधित्व गर्नु ।
- ३ . राष्ट्रिय/स्थानीय निकाय, प्रदेश/सङ्घ संस्थाहरू, स्थानीय नागरिक समाज र अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय
- स्थानीय क्षमतामा मानवीय प्रतिक्रियाहरूको निर्माण सुनिश्चित गर्नु ।
  - राष्ट्रिय तथा स्थानीय निकाय, प्रदेश/सङ्घ संस्थाहरू, स्थानीय नागरिक समाज र अन्य सम्बन्धित अभिनेताहरू (जस्तै: नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका जिल्ला अध्यक्ष) सँग उपयुक्त सम्बन्ध सुनिश्चित गर्ने र उनीहरूसँग उपयुक्त समन्वय र सूचना आदान प्रदान सुनिश्चित गर्ने ।
- ४ . सहभागीता र समुदायमा आधारित दृष्टिकोण
- सहभागितामूलक र समुदायमा आधारित दृष्टिकोणको अनुरूप क्लस्टरको आवश्यकता, आकलन, विश्लेषण, योजना, अनुगमन र प्रतिक्रिया सुनिश्चित गर्नु ।
- ५ . प्राथमिकताका क्रम कटिग मुद्दाहरूमा ध्यान दिने
- क्षेत्रगत आवश्यकता मूल्यांकन, विश्लेषण, योजना, अनुगमन र प्रतिक्रिया (जस्तै: उमेर, विविधता, वातावरण, लिङ्ग, एचआईभी/एड्स र मानव अधिकार) मा सहमत प्राथमिकता विषयहरू को एकीकरण सुनिश्चित गर्ने ; यी मुद्दाहरू समाधान गर्न उपयुक्त रणनीतिको विकासमा योगदान पुर्याउने र लैङ्गिक संवेदनशिल कार्यक्रम सुनिश्चित गर्ने र लैङ्गिक समानता को प्रवर्द्धन गर्ने; महिला तथा बालिकाका साथै पुरुष तथा किशोरहरूको आवश्यकता, योगदान र क्षमता सुनिश्चित गर्ने ।
- ६ . मूल्याङ्कन र आवश्यकता विश्लेषण
- सबै सम्बन्धित साझेदारहरू समावेश गरी क्लस्टरको मूल्याङ्कन र आवश्यकता विश्लेषण सुनिश्चित गर्ने।
- ७ . आकस्मिक तयारी
- नयाँ आपतकालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकस्मिक योजना र तयारी सुनिश्चित गर्ने ।
- ८ . योजना र रणनीति विकास
- निम्नको लागि क्लस्टर भित्र पूर्वानुमान योग्य कार्य सुनिश्चित गर्ने ।
  - कर्मी कर्मजोरीहरू को पहिचान गर्ने ।
  - आपतकालीन क्षेत्रका लागि सहमत भएका प्रतिक्रिया रणनीति र कार्य योजनाहरूको विकास / अद्यावधिक गर्ने र उनीहरूको राष्ट्रिय स्वास्थ्य र पोषण नीति र रणनीति जस्ता समय देश रणनीतिहरूमा यथोचित प्रतिबिम्बित हुने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
  - विगतका क्रियाकलापबाट सिक्ने पाठहरू अध्ययन गरेर त्यस अनुसार रणनीतिहरू संशोधन गर्ने ।
  - क्लस्टरको लागि विकास रणनीति विकास गर्ने ।
- ९ . मानक प्रोटोकलको अनुप्रयोग
- सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सम्बन्धी कानून अन्तर्गत गरेका सम्बन्धित नीतिगत निर्देशिका, प्राविधिक मापदण्ड र सम्बन्धित प्रतिबद्धताका बारेमा क्लस्टर का सहभागीहरू सचेत रहेको सुनिश्चित गर्नु ।
  - विद्यमान नीतिगत मार्गदर्शन, प्राविधिक स्तर र सम्बन्धित सरकारी मानव अधिकारको कानुनी दायित्वअनुरूप प्रतिक्रिया हरू सुनिश्चित गर्ने ।
- १० . अनुगमन र प्रतिवेदन

११

१२

- क्लस्टर कार्य समूहको प्रभाव को पुनरावलोकन गर्न र कार्यान्वयन योजना विरुद्ध प्रगति गर्न पर्याप्त निगरानी प्रणालीहरू सुनिश्चित गर्ने ।
- उमेर र यौन अनुसार प्रतिवेदन बनाउने र सबै माफ्न सक्ने ।

११ . बकालत र स्रोत परिचालन

- स्रोत आवश्यकताहरू सहित मुख्य बकालतको विषय पहिचान गर्ने र विभिन्न अभिनेताहरूलाई समावेश गरि व्यापक बकालत गरि मुख्य सन्देशहरू पुर्याउने ।
- क्लस्टर सहभागीहरूलाई उनीहरूको सामान्य ध्यानहरू मार्फत आफ्नो गतिविधिको लागि संसाधन जुटाउन प्रोत्साहित गर्नुहोस् ।

१२ . तालिम र क्षमता अभिवृद्धि

- कर्मचारी र मानवीय साभेदारसंस्था हरु क्षमता विकासको लागि तालिम हरु को प्रवर्धन गर्ने ।
- प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह र नागरिक समाजको क्षमता सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने ।

क्लस्टर कोर्डीनेट नेतृत्व एजेन्सी को ToR

१ . मानवीय समन्वय र सञ्चार

- प्रदेश र स्थानीय तहमा अन्तर क्लस्टर समन्वय सुदृढ गर्ने र समन्वय गर्ने, विशेष गरी खाद्य सुरक्षासँग, जीविकोपार्जन, WASH र शिक्षा क्लस्टरले स्वास्थ्य र पोषणको समस्या समाधान गर्ने व्यापक दृष्टिकोणले सुविधा प्रदान गर्ने ।
- मानवीय प्रतिक्रियाहरू स्थानीय क्षमतामा निर्माण सुनिश्चित गर्न समर्थन गर्ने ।
- प्रादेशिक, जिल्ला तथा स्थानीय तह, स्थानीय निकाय, स्थानीय नागरिक समाज र अन्य सम्बन्धित अभिनेताहरू (जस्तै: नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको जिल्ला अध्याय) संग उपयुक्त सम्बन्ध सुनिश्चित गर्न र उनीहरूसँग उपयुक्त समन्वय र सूचना आदान प्रदान सुनिश्चित गर्न सहयोग गर्ने ।

२ . योजना र रणनीति विकास

- अवस्था र सिकेका विगतका पाठहरूको ठोस विश्लेषणका आधारमा प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहमा स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टर रणनीति र योजनाको विकासमा क्लस्टर नेतृत्व एजेन्सीलाई सहयोग गर्ने ।
- आकस्मिक स्वास्थ्य र पोषण प्रतिक्रियालाई उचित तरिकाले सम्बोधन गर्न सम्बन्धित सरकारी योजनाहरूमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन क्लस्टर नेतृत्व एजेन्सी लाई सहयोग गर्नुहोस् (प्रदेश र स्थानीय स्तरमा गर्ने) ।
- क्लस्टरको लागि विकास रणनीति विकास गर्न क्लस्टर नेतृत्व एजेन्सी लाई समर्थन गर्ने ।

३ . आवश्यक मूल्याङ्कन र प्रतिक्रिया योजना

- स्थानीय क्लस्टर र क्लस्टर साभेदारहरू लाई अन्य क्षेत्रसंग सहकार्यमा स्वास्थ्य र पोषणको आवश्यकता आकलन र प्रतिक्रिया योजना मा भाग लिने समर्थन गर्ने र उमेर र लिंग संवेदनशीलता लाई ध्यानमा राखी मानकीकृत उपकरण र विधिहरूको प्रयोग सुनिश्चित गर्ने ।

४ . मानक प्रोटोकलको अनुप्रयोग

- सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सम्बन्धी कानून अन्तर्गत अधि सारेका सम्बन्धित नीतिगत निर्देशिका, प्राविधिक मापदण्ड र सम्बन्धित प्रतिबद्धताहरूका बारेमा क्लस्टर सहभागीहरूलाई जानकारी होस् भन्ने हेतुले CLA लाई सहयोग गर्ने ।

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

- विद्यमान नीतिगत मार्गदर्शन, प्राविधिक स्तर र सम्बन्धित सरकारी मानव अधिकारको कानुनी दायित्वअनुरूप प्रतिक्रिया हरू सुनिश्चित गर्ने CLA लाई सहयोग गर्ने ।

५ . अनुगमन र प्रतिवेदन

- क्लस्टर कार्य समूहको प्रभाव को पुनरावलोकन गर्न र कार्यान्वयन योजना विरुद्ध प्रगति गर्न पर्याप्त निगरानी प्रणालीहरू सुनिश्चित गर्ने ।
- उमेर र यौन अनुसार प्रतिवेदन बनाउने र सबै माफ्र साझा गर्ने ।

६ . बकालत र स्रोत परिचालन

- स्रोत आवश्यकताहरू सहित कौर बकालत गर्ने मुद्दा पहिचान गर्न त्रुटि समर्थन गर्ने र विभिन्न अभिनेताहरूको व्यापक बकालत पहल गर्न प्रमुख सन्देशहरू तयार गर्ने योगदान पुर्याउने ।
- क्लस्टर सहभागीहरूलाई उनीहरूको सामान्य/ नियमित च्यानलहरू मार्फत आफ्नो गतिविधिहरूको लागि संसाधन जुटाउन प्रोत्साहित गर्ने ।

७ . तालिम र क्षमता अभिवृद्धि

- कर्मचारी र मानवीय साझेदारसंस्था हरू क्षमता विकासको लागि तालिम हरू को प्रवर्धन गर्ने
- प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह र नागरिक समाजको क्षमता सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने ।

PHNC साझेदार/सदस्य को ToR

१ . मानवीय समन्वय र सञ्चार

- स्वास्थ्य र पोषणको समस्या लाई सम्बोधन गर्ने व्यापक दृष्टिकोणलाई सहज बनाउन विशेष गरी खाद्य सुरक्षा तथा जिविकोपार्जन, WASH र शिक्षा क्लस्टरसँग प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह (कार्य क्षेत्र) मा अन्तर क्लस्टर समन्वय सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने ।
- क्लस्टर बैठक, प्राविधिक कार्य समूह बैठक र विभिन्न स्तरमा teleconferences बैठक मा सक्रिय रूपमा भाग लिने ।
- व्यापक जानकारी प्रवाहको लागि CLA/CCLA मा सम्बन्धित जानकारी पुर्याउने ।
- आ-आफ्नो निकायहरू/ संस्थाहरूको प्रतिनिधिको हैसियतले, पूरकताहरू अधिकतम गर्नका लागि CLA/CCLA आगत आवश्यक पर्ने सम्बन्धित विषयहरू/अद्यावधिकहरूको जानकारी गराउने ।

२ . योजना र रणनीति विकास

- अवस्था र सिक्केका बिगतका पाठहरूको ठोस विश्लेषणका आधारमा प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहमा स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टर रणनीति र योजनाको विकासमा CLA/CCLA सहयोग गर्ने ।
- आक्रामक स्वास्थ्य र पोषण प्रतिक्रियालाई उचित तरिकाले सम्बोधन गर्न सम्बन्धित सरकारी योजनाहरूमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन CLA/CCLA लाई सहयोग गर्नुहोस् (प्रदेश र स्थानीय स्तरमा गर्ने)
- क्लस्टरको लागि विकास रणनीति विकास गर्न क्लस्टर CLA/CCLA लाई समर्थन गर्ने ।

३ . आवश्यक मूल्याङ्कन र प्रतिक्रिया योजना

- स्थानीय क्लस्टर र क्लस्टर साझेदारहरू लाई अन्य क्षेत्रसंग सहकार्यमा स्वास्थ्य र पोषणको आवश्यकता आकलन र प्रतिक्रिया योजना मा भाग लिने समर्थन गर्ने र उमेर र लिंग संवेदनशीलता लाई ध्यानमा राखी मानकीकृत उपकरण र विधिहरूको प्रयोग सुनिश्चित गर्ने ।

1992

[Handwritten signature]

४ . मानक प्रोटोकलको अनुप्रयोग

- सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सम्बन्धी कानून अन्तर्गत गरेका सम्बन्धित नीतिगत निर्देशिका, प्राविधिक मापदण्ड र सम्बन्धित प्रतिबद्धताका बारेमा क्लस्टर का सहभागीहरू सचेत रहेको सुनिश्चित गर्नु ।
- विद्यमान नीतिगत मार्गदर्शन, प्राविधिक स्तर र सम्बन्धित सरकारी मानव अधिकारको कानुनी दायित्वअनुरूप प्रतिक्रिया हरू सुनिश्चित गर्ने ।

५ . अनुगमन र प्रतिवेदन

- क्लस्टर कार्य समूहको प्रभाव को पुनरावलोकन गर्न र कार्यान्वयन योजना विरुद्ध प्रगति गर्न पर्याप्त निगरानी प्रणालीहरू सुनिश्चित गर्ने ।
- उमेर र यौन अनुसार प्रतिवेदन बनाउने र सबै साभक साभका गर्ने ।

६ . बकालत र स्रोत परिचालन

- आफ्नो संगठनमा Cluster Approach को मुख्यधाराको लागि बकालत गर्ने ।
- पीएचएनसीको सामूहिक क्रियाकलापका लागि रकम जुटाउन र व्यवस्थापन गर्न योगदान गर्ने ।
- कार्यान्वयनका लागि आ-आफ्नो निकायमा खटाइएका क्लस्टर क्रियाकलापहरूका लागि आर्थिक सहायता जुटाउने ।

७ . तालिम र क्षमता अभिवृद्धि

- कर्मचारी र मानवीय साभेदारसंस्था हरू क्षमता विकासको लागि तालिम हरू को प्रवर्धन गर्ने
- प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह र नागरिक समाजको क्षमता सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने ।
- विभिन्न तहमा समन्वय क्षमता सुनिश्चित गर्न आवश्यक औजार तथा तालिमको पहिचान, विकास र कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।

८ . सहयोगको व्यवस्था

- PHNC तयारी समर्थन र प्रतिक्रिया योजनामा उपलब्ध स्रोत साधनले सहयोग पुर्याउने ।

१११